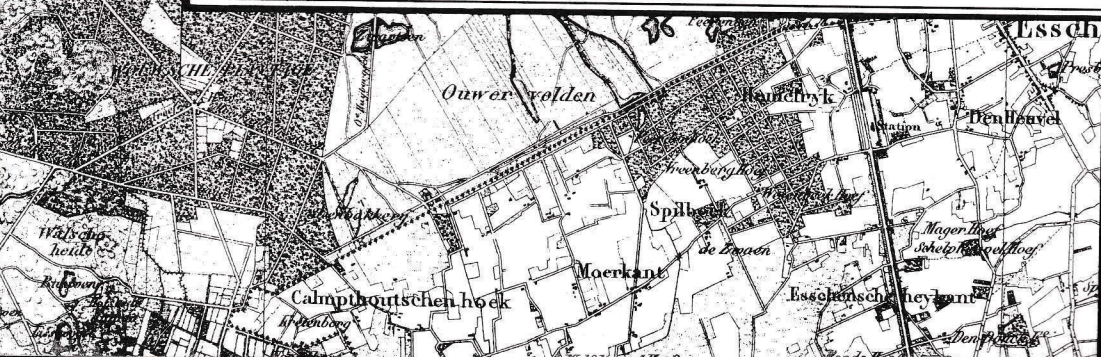

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

Wouw in de Tweede Wereldoorlog

Heerle in oorlogstijd

Kees Luysterburg woonde bij het uitbreken van de oorlog op de boerderij aan de Herelsestraat 173, vlak bij de Hazelaar. In die tijd bestond de Hazelaar nog uit een 'echte' kruising met op de hoek twee cafés, een smid, een boerderij en een bakkerij. Het was eigenlijk een kleine buurtschap. In onderstaand verhaal vertelt Kees, die nu als 'agrariër in ruste' in de Populierstraat 1 in Heerle woont, over het begin van de Tweede Wereldoorlog, zijn ervaringen in die oorlog. Ook de bevrijding komt, heel even aan de orde. Toen de oorlog uitbrak was Kees een jongeman van twintig jaar.

Hij was natuurlijk, net als de meeste mensen ervan op de hoogte dat er iets zat te broeden in West-Europa. Aan oorlog werd niet direct gedacht, want de verwachting was algemeen dat Nederland, net als in de Eerste Wereldoorlog, neutraal zou blijven.

"De inval kwam daarom eigenlijk onverwacht. Op 10 mei 1940 waren we net als op andere dagen om zes uur gaan melken. Maar het was anders dan op andere dagen, want de lucht hing vol vliegtuigen. Na het melken hebben we direct de radio aangezet en daar hoorden we van de Duitse inval. Die vliegtuigen bleven in de lucht en we zagen ze richting Rotterdam en Vlissingen vliegen. In die eerste dagen is er in onze buurt en in het dorp weinig gebeurd."

Op de vlucht

Op 11 of 12 mei, Kees weet zich de juiste dag niet meer ter herinneren, gebeurde er onverwacht wel iets. Zeven Nederlandse soldaten kwamen

op de fiets bij de boerderij aan. Ze vroegen om wat eten en om te mogen rusten.

"Ze vertelden dat ze uit de Peel kwamen en ze hadden de hele nacht door gefietst. Ze hadden daar niet gevochten, maar omdat iedereen er vandoor ging, waren zij ook maar gevlucht. Ze vertelden dat ze naar Tholen wilden. Dat was een eiland en daar voelden ze zich veilig. Terwijl ze aan de keukentafel zaten, kwamen over de weg Franse soldaten aan. Ze kwamen van de richting Hazelaar en tussen het café van Jan van der Wegen en de bakkerij van Maarten van Akkeren werden mijnen over de weg gelegd en een meter of vijftig daar vandaan werden schuttersputjes gegraven. Tegenover onze boerderij, op de plaats waar nu Rien Bartels een garagebedrijf heeft, stond een arbeidershuisje. In het raampje van het huisje dat uitkeek op de Hazelaar werd een mitrailleur geplaatst. De Fransen waren met een man of vier à vijf, schat ik."

Van werken kwam die dag niet veel meer en de Nederlandse soldaten in de boerderij van Luysterburg hielden zich ook rustig. Die hadden niet veel lust meer om verder richting Tholen te rijden.

Tegen de middag kwam er weer wat actie. Vanuit de boerderij kon Kees Luysterburg zien dat Duitse vliegtuigen tussen Wouw en Wouwse Plantage bommen lieten vallen. Ze bombardeerden daar het binnentrekende Franse leger of misschien wel de Nederlandse soldaten.

"De Nederlandse soldaten waren zo bang dat ze de 'blinden' van de bijkeuken dicht deden.¹⁾ Wat later zagen we een Franse ordonnance die waarschijnlijk kwam melden dat de Duitsers er aan kwamen. De Franse soldaten verlieten hun stelling bij de Hazelaar en in het arbeidershuisje aan de overkant en ze kropen in een

sloot bij de boerderij van Van Heijst (Herelsestraat 165). De Nederlandse soldaten wilden, nu de Duitsers naderden, vertrekken, maar toen ze uit de bijkeuken kwamen, werden ze meteen door de Fransen onder schot genomen. Die dachten waarschijnlijk dat het Duitsers waren. Nu vroegen ze of we even tegen de Fransen wilden gaan vertellen dat zij geen Duitsers waren, maar Nederlandse militairen. Er was wel iemand in huis die Frans sprak, maar die was niet zo gek om naar buiten te gaan. De militairen kwamen toen op het idee om met een witte lap aan een ragebol naar buiten te gaan. Dat bleek toen al niet meer nodig want de Fransen waren er al vandoor gegaan. Ook de Nederlandse soldaten vertrokken spoorlags. Of ze ooit in Tholen aangekomen zijn, kan ik niet vertellen."

De Duitsers trekken binnen

Kort daarop kwamen de Duitsers uit de richting van De Maai bij de Hazelaar aan. Ze reden niet op de mijnen zoals de Fransen misschien hadden gehoopt, maar die werden netjes uitgegraven en aan de kant van de weg op een hoop gelegd. Daar werden ze tot ontploffing gebracht, maar niet nadat de Duitsers eerst bij de omwonenden waren gaan vertellen dat ze ramen en deuren open moesten zetten om te voorkomen dat alle ruiten zouden springen.

"De eerste Duitsers die we zagen kwamen met wagens en jeeps het dorp binnenrijden. Het waren twintig of vijftientwintig wagens, een hele karavaan voorzien van mitrailleurs.

In de loop van de dag zagen we in de verte nog wel vliegtuigen die schoten. Waarschijnlijk schoten ze op de terugtrekkende Fransen.

Een mooi verhaal is dat iemand uit Roosendaal die ondanks het begin van de oorlog de post rond kwam

brengen. Hij was als de dood voor de schietende vliegtuigen. Wij maakten hem wijs dat de letters op zijn pet zo blonken dat de Duitsers wel eens konden denken dat hij een Franse soldaat was. Hij borg daarom zijn pet goed weg.

Ondanks de dreiging van een oorlog en het onbekende gevaar, hielden we er op deze manier toch wat humor in. Het werk ging trouwens ook gewoon door, want op een boerderij kon je niet op de vlucht slaan, zoals verschillende mensen zonder boerenbedrijf dat in de eerste dagen van de oorlog wel deden."

Geïnterneerd

In de oorlog beleefde Kees Luysterburg nog een angstig avontuur, toen hij gevangen genomen werd. In welk jaar dat gebeurde weet hij zich niet meer precies te herinneren. Het had iets te maken met een staking en volgens Kees was het in mei 1942.

"Ik was in die tijd bestuurslid van de Jonge Boeren en op een ochtend werd ik door de politie van bed gelicht. Ik moest naar het politiebureau in Wouw samen met nog wat andere mensen. Van daaruit werden we getransporteerd naar het politiebureau aan de Kapellerlaan in Roosendaal en later met de trein naar Vught. 's Avonds waren we met een man of zestig en toen moesten we naar een binnenplein. Daar moesten we ons spiernaakt uitkleden. Dat was in die tijd wat. Tot op de onderbroek ging het goed, maar toen was het 'wie doet die het eerst uit'. Toen de bewakers hier en daar al wat flinke klappen hadden uitgedeeld, was ook die snel uitgetrokken.

We kregen daar in het interneringskamp zo'n zebrapak-je. Dat bestond uit een hemd, een lange onderbroek,

een bovenbroek en een jasje met zebrastrepen en je kreeg ook een soort calotje erbij².

Alles werd van een afstand naar je toe gegooid. Er lag een hele stapel klompen en daar moest je er snel een paar uitzoeken. Als je niet snel genoeg was, kreeg je er gewoon een paar of die nu pasten of niet. Die van mij waren een maat of wat te groot. Ik heb ze in de loop van de dag nog met een grote kerel geruild die klompen had die hem te klein waren.

Van die lange onderbroek weet Kees nog dat hij die op moest rollen om hem onder de bovenbroek te houden. Er werd regelmatig appèl gehouden en dan moesten ze in rijen van tien gaan staan. Op commando moesten ze dan mutsen op en af doen en bij het afzetten moest de hand tegen de dij geslagen worden. Er werd net zolang geoefend tot het afzetten één klap was.

Als er in looppas gelopen moest worden, rolde de lange onderbroek wel eens naar beneden en dan zeiden zijn medegevangenen: "Kijk daar heb je hem weer met zijn witte manchetten aan zijn broek!".

Een dag na het verstrekken van de kleding werden ook de hoofden van de gevangenen kaal geschoren tegen ongedierte. Ze moesten daar toen op een melkstoeltje gaan zitten en met een apparaat werden ze kaal geschoren. Er waren daar, volgens Kees Luysterburg jongens met prachtig krulhaar die er mee zaten te huilen toen hun haren werden geschoren.

"Ik heb daar wel een hoop ellende gezien. Er liep een al wat oudere man rond, die vertelde dat hij burgemeester was en dat hij voor het eerst van zijn leven klompen droeg.

Het eten was er bar slecht, maar ik had van thuis een pak met boterhammen bij met goed beleg er op, daar kon ik de eerste dag goed mee doorkomen. De andere moesten het stellen met soep. Die was gemaakt van

water waarin hier en daar een verdwaald stukje aardappel en wat spinaziebladeren dreven. Het was niet veel van bijzonders, maar al gauw bleek dat het een lekkernij is als je enkele dagen niets anders te eten krijgt.

Verder kregen we kuch en een kluitje boter aan een lepel. Die lepel was meteen ook het enige stuk bestek dat je had. Gelukkig mocht ik na drie dagen weer naar huis, toen was de staking gebroken en had het geen zin meer om ons in Vught te houden."

Voedsel

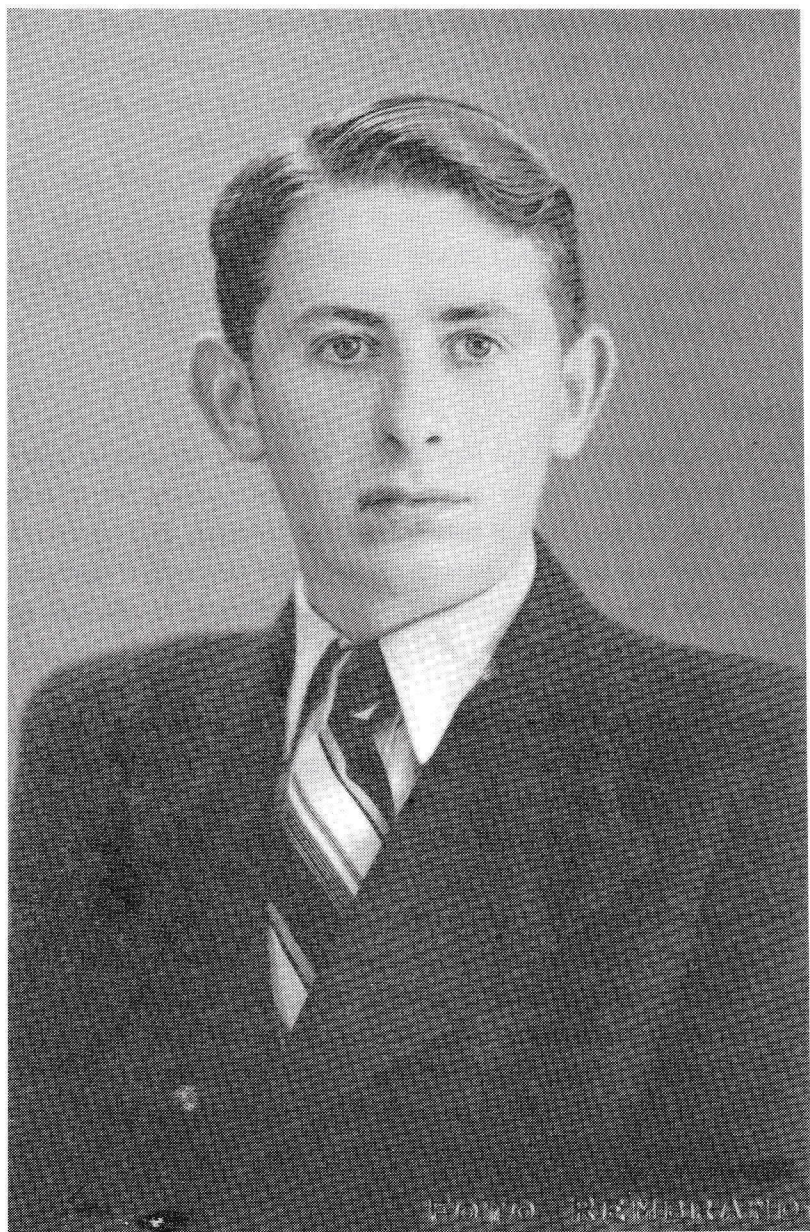
Omdat Kees Luysterburg op een boerderij woonde, was er aan voedsel eigenlijk geen tekort. Als er in de zomer graan gedorst werd, was er altijd een lijst van een man of twintig die graan kregen. Dat waren meest bekenden van de familie Luysterburg, eigenlijk een soort klantenkring die ze al voor de oorlog hadden. Op de boerderij werd ook zelf boter gemaakt.

"Moeder was trouwens heel principieel. Ze wilde niet dat we zwarte handel dreven. Daar hadden we best veel geld mee kunnen verdienen.

Toch was ik niet altijd zo'n lieverdje, maar wat wil je, in 1940 toen de oorlog begon was ik twintig jaar en dan heb je meer bravoure dan als je wat ouder bent.

We kregen vervoersbewijzen om aardappels af te leveren. Ik ben een keer gepakt, toen ik met hetzelfde bewijs voor de tweede keer een lading van 1000 kg wegbracht. Ik moest voorkomen in Breda en kwam er met een boete van 30 gulden van af. Ik had wel het geluk dat ik een Nederlandse rechter had."

Dat sjoemelen met gewicht en voedsel kwam overal voor. In de oorlog moesten ook de varkens die geslacht werden gewogen worden. Die

Kees Luijsterburg net voordat de oorlog uitbrak. (Collectie C. Luijsterburg - Heerle)

wogen dan bijvoorbeeld 100 kg, maar op papier kwam te staan dat ze 50 kg wogen.

Oogstschatting

Omdat de Duitsers ook een groot deel van de oogst 'kochten', was er in elk dorp een bureauhouder die bij de boeren kwam schatten hoeveel de opbrengst van graan, aardappelen en andere land- en tuinbouwprodukten zou zijn. In Heerle was Christ Daverveldt de bureauhouder die jaarlijks met een ploeg boeren op de bedrijven langs kwam. Dat schatten was wel aan een norm gebonden, maar er werd meestal aan de lage kant geschat.

Alles moest geleverd worden aan de Duitsers: vee, graan, melk, varkensvlees. Meestal werd daar normaal voor betaald, maar ook het geld dat de boeren ontvingen had weinig waarde omdat alles op de bon was. En als je al bonnen had, was er meestal weinig te krijgen. Schoenen, kleding en suiker waren, zeker tegen het eind van de oorlog, zeldzame produkten.

Veel was er in de oorlog voor jonge mensen als Kees Luystenburg niet te doen. Uitgaan was er niet bij en in de buurt was ook al niet bijster veel te beleven. Om negen uur 's avonds moest iedereen tegen het eind van de oorlog binnen zijn, dan was het "spertijd". In de buurt woonden enkele jonge mannen van de leeftijd van Kees Luystenburg. Die kwamen wel eens bij elkaar om een praatje te maken en wat te kaarten. Maar het was vooral in de winter een en al verveling wat de klok sloeg.

"Eigenlijk was ik toen al goed weggekomen, want ik moest in dienst in het begin van de oorlog, maar omdat ik kostwinner was wist Frans Hulshof, die op het gemeentehuis in Wouw werkte, me uit dienst te houden."

Inkwartiering

In de loop van de oorlog kreeg de familie Luystenburg ook inkwartiering van Duitse soldaten. Daar was ook een aantal al wat oudere soldaten bij, die niet meer aan het front behoeften te vechten. De familie Luyster-

burg kreeg van deze mannen de verzekering dat er niets meegenomen zou worden. Toch bleek dat gemakkelijker gezegd dan gedaan. In die tijd stonden er twee zware varkens 'op kot'. De Duitsers verzekerden de familie dat die varkens niet zouden worden meegenomen. Tot op een dag drie jonge SS-ers met paard en wagen een varken kwamen halen. De oudere Duitsers beweerden dat het hun varkens waren. Maar de SS-ers trokken hun pistool en onder bedreiging met dit wapen werd toch één van de varkens meegenomen. Nog dezelfde dag werd het andere varken op aandrang van de Duitsers geslacht en in de kuip gedaan.

"Dat varken zat nog maar amper in de kuip onder de bedstee, toen de kamer werd gevorderd door een hoge Duitse officier. Wij dachten al: daar gaat het andere varken. Maar toen de officier een paar dagen later vertrok, was de kuip niet aangeroerd en al het vlees zat er nog in".

Moffenmeiden

Als het zondag was, kwamen er ook altijd 'moffenmeiden' bij de Duitse soldaten langs. Dat waren Nederlandse meisjes die met de Duitse soldaten aanhielden. Die sliepen in de schuur in het hooi, maar mochten in elk geval niet in de kamer of in huis komen. Uiteraard sliepen dan ook de Duitse soldaten niet in huis, maar in de schuur bij de hoertjes.

"Wij hadden daar gelukkig niet al te veel mee te maken. We zaten er ook nooit op te wachten dat ze kwamen, maar de Duitse soldaten zagen ze maar wat graag komen. We onderhielden ook geen contact met deze meisjes, ze werden door iedereen als de pest gemedend. Na de oorlog hebben ze wel gemerkt dat ze verkeerd hadden gedaan.

Ik heb toen ook wel eens iets gedaan wat niet mocht, want op een bepaald moment hadden we twee man ingekwartierd. Eén van hen heette Heinrich. Hij kreeg

altijd zo'n meid uit Vlaardingen op bezoek. Op een bepaald moment moesten de soldaten naar België en toen kwamen er brieven uit Vlaardingen. Ik moest die van moeder verbranden, maar één van die brieven heb ik toen gelezen. Het bleek dat die meid in verwachting was. Noch van haar, noch van de Heinrich hebben we later nog iets gehoord."

Paardenvordering

In de oorlog was het een normale zaak dat paarden bij de boeren gevorderd werden voor het leger. Zo verloor ook de familie Luysterburg een paard. Er werd door de Duitsers uitgerekend hoeveel grond je had en hoeveel paarden je nodig had om die te bewerken. Had je meer paarden dan werden die gevorderd. Daarvoor werd regelmatig een paardenkeuring gehouden. Die vonden onder meer op de Markt in Wouw en in Roosendaal plaats.

"Op een dag was ik naar het café van Merijntje van Tiggelen in de Nieuwstraat in Wouw, toen de Duitsers kwamen om een paard en wagen te vorderen. Omdat ze zelf niet konden mennen, vroegen ze waar de 'Bauer' was. Ze vertelden thuis dat die er niet was en de Duitsers besloten te wachten tot ik terug kwam. Er werd iemand naar Wouw gestuurd die mij kwam vertellen dat ik niet naar huis moest komen, omdat de Duitsers op mij zaten te wachten.

Op die manier dachten ze thuis te kunnen voorkomen dat het paard en de wagen meegenomen werden. Dat was mooi niet waar, want toen de Duitsers het wachten beu waren, zijn ze zelf gaan rijden. Vraag niet hoe, maar het ging vooruit en het paard en de wagen hebben we nooit meer terug gezien."

Tegen het eind van de oorlog werd het alleen maar erger, toen werd ook het melkwagentje van de familie Luysterburg meegenomen om er een mitrailleur op te zetten. Vandaar dat ook veel verstopt werd. Op de schelft had de familie Luysterburg twee damesfietsen verstopt, die direct na de bevrijding goed dienst deden. Het waren nog fietsen met volle banden, maar je kon natuurlijk niet alles hebben.

Tankval

Voor de aanleg van de tankval, de verdedigingslinie die onder meer van Bergen op Zoom via Wouwse Plantage naar Roosendaal liep, werden ook mensen, paarden en materiaal gevorderd door de Duitsers.⁹⁾ Dat soort vorderingen liep via de bureauhouder. Die kreeg dan te horen dat hij een aantal mensen met paard en wagen moest leveren om grond te rijden.

"Wij moesten meer dan eens een paard met wagen leveren en een knecht. Het werk aan de tankval ging heel langzaam. Als er Duitsers in de buurt waren, werd er even door gewerkt, maar zodra die zich hadden omgekeerd en een andere kant uitliepen, werd er weer weinig of niets gedaan. De meeste mensen deden nog voor geen halve man werk. Toch vorderde de aanleg wel, maar dat kwam meer omdat er zoveel mensen bij betrokken waren. In de Plantage moest hout gezaagd worden en die stammen werden dan weer in de tankval en op de open weilanden geplaatst. Voor het gebruik van paard en wagen ontvingen we zelfs nog een vergoeding, al stelde dat ook niet zo heel veel voor".

Dolle Dinsdag

Om te voorkomen dat er nog meer paarden zouden verdwijnen, werden kort voor Dolle Dinsdag de twee laatste dieren van de familie Luysterburg gestald bij Ko Bierstekers in de Bameerweg. Ko zat bij de NSB,

4

maar volgens Kees Luysterburg was dat meer om zijn gezin aan het eten te houden dan om de principes van de partij.⁴⁾

"Elke dag ging Ko klaver halen op zijn kruiwagen om de paarden eten te kunnen geven. Na de bevrijding waren beide paarden nog in leven en Ko had er ook voor gezorgd dat de Duitsers ze niet meenamen. Ik ben hem daar altijd dankbaar voor geweest en heb hem later ook waar mogelijk geholpen.

Ko en zijn gezin hebben het na de oorlog beslist niet gemakkelijk gehad. Maar hij heeft zich dapper door de problemen geslagen."

Dolle Dinsdag, 5 september 1944, vormde ook voor de bevolking van Heerle een diepe teleurstelling. Iedereen dacht dat de bevrijding nog die dag plaats zou vinden. Het tegengestelde was echter waar. In Heerle werden Frans en Piet van Wesenbeek, de zoons van de steenfabrikant in de Boerenweg, doodgeschoten door de vluchtende Duitsers. De beide jongens waren 17 en 18 jaar oud en er was geen andere aanleiding om ze dood te schieten dan het feit dat ze de vluchtende Duitsers stonden uit te lachen.

Bevrijding

Heerle kreeg het tijdens de bevrijding flink te verduren, want volgens Kees Luysterburg zat de Duitse generaal Chill in de pastorie van Heerle en kapelaan Froger had dat doorgegeven aan de bevrijders. Daarom werd er een bombardement losgelaten op de pastorie. Die zag er na de bevrijding ook flink gehavend uit.

In de boerderij van Luysterburg zat een overste met zijn oppasser. Tijdens de bevrijding kreeg de tussenbouw tussen de woning en de schuur een voltreffer en alle ruiten vlogen uit de woning. De overste vertrok later in de richting Kruisland.

**Kort voor de bevrijding stonden er bij ons twee keukenwagens. Daar werd eten gemaakt voor de soldaten die bij de Kreekkrakdam vochten. Tegen de avond werd met een paard en een gerij het voedsel naar Woensdrecht gebracht. Op een dag kwam de Duitser die het voedsel moest brengen niet meer terug, mogelijk dat hij omgekomen was tijdens de gevechtshandelingen.*

Toen moesten de Duitsers een nieuw vervoermiddel hebben. Dat haalden ze bij Kees Aerden. Het was een rijtuig met een kap. Toen ze het eten in het rijtuig hadden staan en het paard er voor zetten, gaven ze dat geen oogkleppen op. Het paard was erg schichtig door die kap. Toen ze wilden gaan rijden, ging het er als een gek vandoor. Tot de telefoonpaal die op de hoek van het erf stond. Daar bleef een van de wielen achter steken. Tien Doggen, de wagenmaker, heeft dat wiel later nog moeten repareren.

In die periode werd Kees ook door een van de Duitse soldaten aangesproken. Het ging om een Rus uit de Kaukasus. Die probeerde Kees met handen en voeten duidelijk te maken dat hij burgerkleding wilde hebben en dat hij dan boven in de schuur tussen het hooi wilde kruipen om op de 'Tommies' te wachten. Kees ging daar verder niet op in, omdat hij beducht was van de maatregelen die de Duitsers zouden nemen als ze hem zouden ontdekken. Er zaten toen zo'n 19 mensen op de boerderij, onder wie een gezin uit Woensdrecht en een uit Roosendaal en Janus Bastiaanse met zijn gezin.

In deze periode stopte Kees Luysterburg ook het serviesgoed en bestek uit de kabinetkast en waardevolle spullen in een hutkoffer die hij in de schuur onder een berg hout in de grond begroef. Daardoor hadden ze na de oorlog nog het nodige serviesgoed over.

**Enkele dagen voor de bevrijding kwam een groep van 30 of 40 Duitse soldaten aan. Ze waren vies en vuil,*

hadden een baard van enkele dagen. Ze vertelden dat ze van Woensdrecht kwamen waar ze dagenlang gevochten hadden. Een aantal viel meteen in het stro in de schuur in slaap, zo moe waren ze. Anderen gingen zich eerst wassen en scheren voor ze in het stro neerploften. Lang zijn ze niet gebleven, want nauwelijks waren ze in slaap, of ze moesten weer overeind komen, ze moesten naar de tankval tussen Wouw en Wouwse Plantage, want de Canadezen waren bij Essen doorgebroken.

De avond voor wij bevrijd werden, was de toren van de kerk van Wouw verdwenen. We zagen dat op Westelaar boerderijen in brand stonden en we brachten de nacht door in de kelder.

Rond twaalf uur hoorden we iemand langskomen. Die werd in het Engels aangesproken, maar het was een Duitser, die gaf wel aan dat de bevrijders al bij de kerk van Heerle zouden zijn. Het bleef dus nog even afwachten. Die nacht zijn we heel bang geweest, want vanuit de Akkers werden het dorp en het buitengebied onder vuur genomen. Anderhalf uur lang was het één spervuur. We zaten met 19 man in onze kelder en toen hebben we heel wat angstige gebeden omhoog gestuurd. En ineens verstomde het geratel en gebulder."

De volgende dag zag Kees Luysterburg hoe drie tanks zich achter de schuur van Jan van Oers bij de Hazelaar opstelden. Ze lieten de Canadese tanks die uit het dorp kwamen, voorbij rijden en schoten die van achter in brand. De Canadezen wisten via de sloot te vluchten en bij Kees Luysterburg aten ze nog wat boterhammen met ham. Daarna trokken ze richting Antwerpen om nieuw materieel.

Schade

Toen kon ook de schade opgenomen worden. Die bleek mee te vallen. In de stal was een granaat terecht gekomen. Daardoor waren twee

koeien gedood en drie gewond. Rond de boerderij stonden hoge bomen. Uit verschillende bomen waren de toppen uitgeschoten en de gevel en het dak van de schuur hadden enkele treffers gehad. Gelukkig was er geen brand uitgebroken.

De gewonde beesten werden geslacht en gedeeltelijk opgegeten en een deel van het vlees werd geweekt. Op het erf werd een groot gat gegraven om het slachtafval en de kadavers van de dode dieren in te doen.

"Van het geweekte vlees hebben we niet veel plezier gehad. Door het kruit en de scherven was er waarschijnlijk toch iets niet goed gegaan, want al het vlees bleek later bedorven te zijn.

We waren daarna echter nog niet helemaal van de Duitsers af, want vanuit Welberg begonnen ze terug te schieten op de Canadezen en zo kwamen we opnieuw onder het vuur te liggen. Een paard werd door scherven getroffen, maar die hebben we kunnen verwijderen en het dier bleef gelukkig leven en kon later ook weer gebruikt worden."

Direct na de bevrijding kwam alles weer op gang. De boerderij werd met palen en planken die via een kennis in het bos gehaald konden worden, weer opgeknapt. Er werd riet gekocht om het dak te repareren en de ramen werden met draadglas van Frieke van der Heijden uit Wouw gerepareerd.

Kees besluit zijn verhaal met te vertellen over de V1's die kort daarna over vlogen, het geschut bij de Hazelaar dat ze neer moest halen en de vele gaten en putten die in het landschap ontstonden, als een V1 aan een vleugel werd geraakt en neerstortte.

In de omgeving werd oorlogstuig ingezameld. Zakken vol werden er ingeleverd, complete Duitse geweren met munitie, handgranaten en mijnen. Ook na de oorlog gebeurden met dat tuig nog veel ongelukken.

41

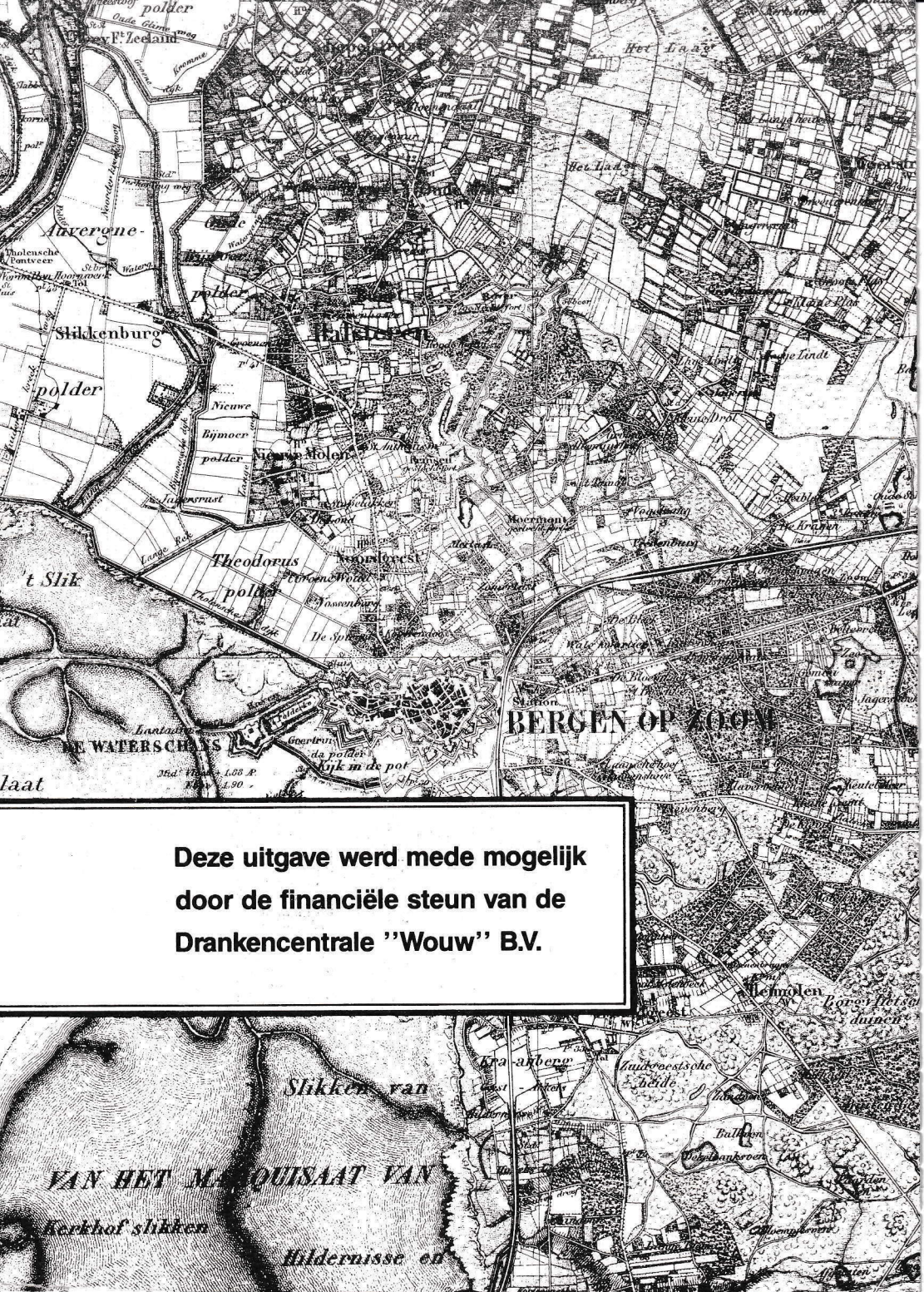
Het leven op de boerderij kwam al direct op gang, want de koeien moesten natuurlijk weer gemolken worden. De eerste dagen kon nog geen melk aan de fabriek aan de Wouwse statie geleverd worden. De melk werd aan omwonenden weggeven, als veevoer gebruikt of gewoon weggegooid. Na enkele dagen draaide de melkfabriek provisorisch, maar het vervoer van de melk kwam nog maar moeizaam op gang.

De rest van het boerenleven begon ook zijn dagelijkse sleur, al was het wel zo dat de winter voor de deur stond en er op het land dus nog maar weinig gedaan kon worden.

Wouw, 12 juli 1995

Noten:

1. Voor de lezers die niet uit deze streek komen, vermelden we dat 'blinden' de houten luiken zijn die voor het raam gedaan konden worden als de mensen 's avonds naar bed gingen of in de zomer om de felle zon buiten te houden.
2. Een calotje is een klein soort hoofddeksel. Vroeger werd dat heel veel gedragen om de haren schoon te houden als er zakken en pakken gedragen moesten worden.
3. In het Bevrijdingsnummer dat heemkundekring De Vierschaer in 1985 uitgaf staat meer informatie over deze tankval. Vierschaer 1/2-'85; pag. 72-77.
4. Wie meer over Ko Bierstekers en zijn leven wil weten, kan het interview dat Hennie Simons in 1986 met hem maakte er op nalezen. (Vierschaer 1-'86; pag. 65-92)

Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankencentrale "Wouw" B.V.

VAN HET MARQUISAAT VAN

Kerkhof slikken

Hildernisse en